

Karl Marx

Treball assalariat i capital

Introducció de Friedrich Engels

El següent treball aparegué originalment com una sèrie d'editorials a la «Neue Rheinische Zeitung», des del 5 d'abril del 1849. El text es basava en conferències pronunciades el 1847 per Marx en l'Associació d'Obrers alemanys de Brussel·les. La sèrie restà sempre inacabada; la promesa de «continuarà» a la fi del n. 269 restà incomplida com a conseqüència dels sobtats esdeveniments d'aleshores, la invasió dels russos a Hongria, els aixecaments a Dresde, Iserlohn, Elberfeld, a Pfalz i Baden, que dugueren a la pròpia supressió del diari (19 de maig de 1849). No s'ha trobat cap manuscrit que continuàs aquests articles entre els papers deixats per Marx.

«Treball assalariat i capital» ha aparegut independent com a pamflet en diverses ocasions, la darrera el 1884, a Hottingen-Zürich, per la Imprempta Cooperativa Suïssa. Aquestes diverses condicions contenen el text exactes dels originals. Però com que de la present reedició han de circular no pas menys de 10.000 exemplars com a escrit de propaganda, m'havia de demanar necessàriament si el propi Marx, sota aquesta circumstància, hauria aprovat una reproducció literal sense cap canvi.

En els anys quarant Marx no havia completat la seua crítica de l'economia política. Això no s'acomplí fins a la fi dels anys cinquanta. Els seus escrits anteriors a la primera versió de «De la crítica de l'economia política» (1859) es desvien en certs punts dels escrits posteriors al 1859, i contenen expressions i sentències senceres que des del punt de mira dels seus escrits posteriors, semblen inexactes i fins i tot incorrectes. Ara bé, no cal dir que edicions habituals, destinades al públic en general, aquest punt de mira anterior, com a part del desenvolupament intel·lectual de l'autor, hi té lloc, que l'autor així com el públic té un dret indiscutible a una edició inalterada d'aquests primers escrits. I en aquest cas no hi hauria pensat en canviar-hi ni un sol mot.

Altrament, la nova edició es destina gairebé exclusivament a fer propaganda entre els treballadors. En aquest cas el propi Marx indubtablement hauria posada l'antiga obra, datada del 1849, en harmonia amb el seu nou punt de mira i n'estic segur d'actuar en el seu sentit quan *per aquesta edició* introduesc els petits canvis i addicions necessaris per aconseguir aquest objectiu en tots els punts essencials. Dic per tant al lector des del principi: aquest pamflet no és com Marx l'escrigué el 1849, sinó aproximadament com l'hauria escrit el 1891. A més hi ha tants exemplars en circulació del text original, que n'hi haurà prou fins que pugui publicar de nou una edició completa de les obres de Marx, que apareixerà en un futur.

Els meus canvis se centren en un punt. D'acord amb l'original el treballador ven pel salari al capitalista el seu *treball*; d'acord amb el text actual és la seua *força* de treball. I per aquest canvi dec una explicació. Una explicació als obrers perquè entenguin que no es tracta d'un simple joc de paraules, sinó d'un dels punts més importants de tota l'economia política. Quant als burgesos, per tal que es convencen de com de lluny els

obrers il·lustrats, que poden fàcilment copsar les anàlisis econòmiques més difícils, superen el nostre enlairat home «educat», per qui aquestes complexes qüestions romanen insolubles per tota la vida.

L'economia política clàssica manlevà de la pràctica indústria la noció actual del fabricant com qui compra i paga el *treball* dels seus obrers. Aquesta concepció ha sigut del tot bona pels objectius empresarials, la comptabilitat i la fixació de preus del fabricants. Però innocentment duta a l'economia política, hi produí errors i confusions fabulosos.

L'economia es troba amb el fet que els preus de totes les mercaderies, entre ells el preu de la mercaderia dita «treball», canvien contínuament; que puguen i baixen com a conseqüència de les circumstàncies més diverses, que sovint no tenen cap connexió amb la producció de les pròpies mercaderies, de forma que els preus semblen determinats en general pel pur atzar. Tan bon punt l'economia es diferencià com a ciència, fou una de les seues primeres tasques cercar la llei que s'hi amagava rere aquest atzar, que aparentment determinava els preus de les mercaderies i que en realitat controlava aquest propi atzar. Entre els preus fluctuants de les mercaderies, cap amunt, cap a baix, se cercà el punt central al voltant del qual tenien lloc aquestes fluctuacions. En un mot: a partir del *preu* de les mercaderies se cercava la llei que regulava el *valor* de les mercaderies, mitjançant la qual s'hi poden explicar totes les oscil·lacions, i a la qual s'hi poden reduir en darrer terme.

L'economia clàssica trobà que el valor d'una mercaderia el determinava el treball necessari i incorporat en la seua producció. Amb aquest aclariment en tingué prou. I també nosaltres podem de moment aturar-nos en aquest punt. Però per evitar concepcions errònies, recordaré al lector que avui aquesta explicació ha esdevingut del tot inadequada. Marx fou el primer a investigar profundament la qualitat que conferia valor al treball i a descobrir que no tot el treball que aparentment o realment cal per la producció d'una mercaderia confereix sota qualsevol circumstància a aquesta mercaderia una quantitat de valor corresponent a la quantitat de treball emprada. Si per tant nosaltres diem breument amb economistes com Ricardo, que el valor d'una mercaderia és determinat pel treball necessari per a la seua producció, entenem sempre que sota les reserves i restriccions fetes per Marx. Això per ara; l'argument es troba en Marx a «De la crítica de l'economia política», i al primer volum del «Capital».

Però tan bon punt els economistes aplicaren aquesta determinació del valor pel treball a la mercaderia «treball», es trobaren una contradicció rere l'altre. Com es determina el valor del «treball»? Pel treball necessari que hi ha incorporat. Quant de treball hi ha però incorporat en el treball d'un treballador per un dia, una setmana, un mes, un any? El treball d'un dia, d'una setmana, d'un mes, d'un any. Si el treball és la mesura de tot valor, podem expressar el «valor del treball» únicament en treball. Però no sabem res en absolut del valor d'una hora de treball, si tan sols sabem que és igual a una hora de treball. Així per tant no hem avançat ni el gruix d'un pèl cap a la solució; giram constantment en cercle.

L'economia clàssica per tant ho assajà d'una forma; deia: el valor d'una mercaderia és igual a la seua despesa de producció. Però quina és la despesa de producció del treball? Per respondre aquesta qüestió, els economistes havien de seguir una mica la lògica. Per comptes de la pròpia despesa de treball, que no es podia avaluar, s'adreçaren a la

despesa de producció del *treballador*. I això darrer sí es pot avaluar. Canvia d'acord amb l'època i les circumstàncies, però per una determinada situació social, una determinada localitat, una determinada branca de la producció es pot avaluar dins uns marges força estrets. Vivim ara sota el domini de la producció capitalista, per la qual una gran i contínuament creixent classe de la població tan sols pot viure si treballa pels propietaris dels mitjans de producció, els instruments de treball, les màquines, les matèries primeres i els mitjans de vida, a canvi del salari. En el fonament d'aquest sistema de producció la despesa de producció del treballador consisteix en la suma de mitjans de vida, o el llur preu monetari, que és necessària com a mitjana per permetre'l de treballar, per mantindre'n la capacitat de treballar, i per substituir-lo finalment, per raons d'edat, de malaltia o mort, per un altre treballador, és a dir per reproduir la classe obrera en el volum necessari. Assumim que el preu monetari d'aquests mitjans de vida és com a mitjana de tres marcs diaris.

El nostre treballador obté del seu empresari capitalista un salari de tres marcs diaris. El capitalista per això el deixa treballar dotze hores diàries. I a més aquest capitalista calcula així:

Assumim que el nostre treballador, mecànic, ha de fer una peça de maquinària que acaba en un dia. La matèria primera, ferro i llauna en la forma adientment elaborada, costa 20 marcs. El consum de carbó per la màquina de vapor, el desgast de la pròpia màquina de vapor, el torn i la resta d'instruments de treball, amb els quals treballa el nostre obrer, representen per un dia i per la seua feina, un valor d'1 marc. Els salaris per un dia són d'acord amb la nostra assumpció de 3 marcs. Això suposa per la nostra peça de maquinària 24 marcs. El capitalista calcula però que com a mitjana rebrà un preu de 27 marcs dels seus clients, per tant 3 marcs per damunt de la seua despesa.

D'on venen aquests 3 marcs que s'endu el capitalista? Segons l'afirmació de l'economia clàssica les mercaderies es venen a la llarga pel seu valor, és a dir pel preu que es correspon a la quantitat de treball necessari contingut en aquestes mercaderies. El preu mitjà de la nostra peça de maquinària, 27 marcs, equivaldrà per tant al seu valor, al treball incorporat. Però d'aquests 27 marcs, 21 marcs es corresponien a valors disponibles ja abans que el mecànic començàs a treballar, 20 marcs continguts en la matèria primera, 1 marc en el carbó consumit durant el treball, o en les màquines i instruments de treball, que s'hi empraven en el procés i perdien eficiència en un valor que s'hi corresponia. Resten 6 marcs que s'han afegit al valor de la matèria primera. Aquests sis marcs tan sols poden sorgir segons els nostres economistes del treball afegit a la matèria primera pel nostre treballador. El seu treball de dotze hores ha creat per tant un valor nou de sis marcs. El valor del seu treball de dotze hores equivaldria per tant a sis marcs. I així hem descobert a la fi què és el «valor del treball».

«Ep!» crida el nostre mecànic. «Sis marcs? Però si no he rebut més que tres marcs! El meu capitalista jura pedra i cama que el valor del meu treball de dotze hores és de sols tres marcs, i si jo li en demanàs sis, se'm riuria. Com lliga això?»

Si abans d'això hem ficat el nostre valor del treball dins un cercle sense remei, haurem anat de dret a una contradicció insoluble. Cercàvem el valor del treball i trobarem més d'allò que podíem emprar. Per l'obrer el valor del treball de dotze hores és de tres marcs, pel capitalista sis marcs, dels quals paga tres al treballador com a salari i tres se'ls embutxaca. Així el treball no té un valor sinó dos valor, i de ben diferents a més!

La contradicció s'agreuja més encara quan el valor que ara expressam en diners es redueix a temps de treball. En les dotze hores de treball es crea un valor nou de sis marcs. Per tant en sis hores es creen tres marcs, la suma que rep l'obrer pel treball de dotze hores. Pel treball de dotze hores l'obrer rep l'equivalent al producte de sis hores de treball. Forçosament per tant el treball té dos valors, un dels quals dobla l'altra en magnitud, o bé dotze és igual a sis! En tots dos casos arribam a simples absurds.

Podem girar-ho i voltar-ho tant com volguem, no eixirem d'aquesta contradicció mentre parla de compra i venda de treball i del valor del treball. I això s'esdevingué amb els economistes. La darrera branca de l'economia clàssica, l'escola ricardiana, en gran mesura féu fallida en la insolubilitat d'aquesta contradicció. L'economia clàssica s'havia ficat en un atzucac. L'home que trobà la sortida d'aquest atzucac fou Karl Marx.

Ço que els economistes havien considerat com a despesa de producció «del treball» no era la despesa de producció del treball sinó el manteniment del propi obrer. I ço que l'obrer venia al capitalista no era el seu treball. «En la mesura que comença realment el seu treball» diu Marx «deixa de pertànyer-l'hi, i en conseqüència ja no el pot vendre més». [Vegeu «Das Kapital», Band I, S. 599] Pot per tant com a màxim vendre el seu treball *futur*, és a dir el compromís de realitzar una determinada feina en un temps determinat. Així, però, no ven treball (que encara ha de realitzar primer), sinó que posa a disposició del capitalista un temps determinat (en el cas del salari per hores) o per la realització d'una determinada feina (en el cas del salari a preu fet) la seua força de treball a canvi d'una determinada paga: lloga o ven la seua *força de treball*. Aquesta força de treball ha crescut, però, amb la seua persona i hi és inseparable. Les seues despeses de producció coincideixen per tant amb els seus propis costos de producció; ço que els economistes anomenaven les despeses de producció del treball són de fet les de l'obrer i per tant de la força de treball. I així podem també retrocedir de les despeses de producció de la força de treball al *valor* de la força de treball, i determinar la quantitat del treball socialment necessari requerida per a la producció d'una força de treball d'una qualitat determinada, com Marx feu a la secció de Compra i venda de la força de treball («Capital», Volum 1, Capítol 4, Secció 3 [Vegeu "Das Kapital", Band I, S. 122-181]).

Què té lloc ara, quan l'obrer ha venuda la seua força de treball al capitalista, és a dir quan a canvi d'un salari estipulat, per hores o per producció, l'ha lliurada? El capitalista du l'obrer al seu taller o fàbrica, on s'hi troben tots els elements per realitzar la feina, matèries primeres, matèries auxiliars (carbó, material de tinció, etc.); instrument de treball, màquines. Ara l'obrer s'hi posa a la tasca. El seu salari diari és, com abans, 3 marcs, i no té pas importància si els guanya com a salari per hores o a preu fet. Hi assumim de nou que l'obrer en dotze hores afegeix a les matèries primeres consumides pel seu treball un nou valor de sis marcs, nou valor que el capitalista aconsegueix amb la venda del producte del treball final. D'això paga a l'obrer els seus 3 marcs, els altres 3 marcs se'ls queda per ell. Ara bé, si l'obrer crea en dotze hores un valor de sis marcs, en sis hores crea un valor de 3 marcs. Per tant el capitalista li ha retornat en el salari tres marcs després d'haver treballat sis hores. Després de sis hores de treball tots resten en pau, ningú no deu ni un cèntim a l'altre.

«Ep!» crida ara el capitalista. «He llogat el treballador per tot un dia, per dotze hores. Sis hores, però, són tan sols mig dia. Per tant treballa amb força fins a la fi de les altres sis hores i llavors restarem en pau». I, de fet, el treballador ha de sotmetre's a les condicions del contracte que acceptà «de lliure voluntat», i d'acord amb el qual s'ha

compromès a treballar per un producte de treball que costa sis hores de feina, durant dotze hores en total.

Amb el treball a preu fet passa igual. Suposam que el nostre obrer en 12 hores fa 12 peces. Cadascuna costa 2 marcs en matèria primera i desgast, i es ven per 2 ½ marcs. Així el capitalista, en la nostra mateixa assumpció, dóna a l'obrer 25 pfennings per peça; que per 12 peces fan 3 marcs, pels quals l'obrer empra dotze hores. El capitalista rep per les 12 peces 30 marcs; menys 24 marcs de matèria primera i desgast, hi resten 6 marcs, dels quals 3 marcs constitueixen el salari i s'embutxaca tres marcs. Del tot com abans. També ací l'obrer treballa sis hores per ell, és a dir per guanyar-se el salari (en cadascuna de les dotze hores mitja hora), i sis hores pel capitalista.

La dificultat on han topat els millors economistes, mentre partien del valor del «treball», s'esvaeix tan bon punt començam pel valor de la «força de treball». La força de treball és una mercaderia en la nostra societat capitalista actual, una mercaderia com qualsevol altra, però, amb tot, una mercaderia peculiar. Té de fet la propietat particular d'ésser una força creadora de valor, la font de valor en si, i a més, emprada de forma adient, la font de més valor que no pas té ella mateixa. Pel que fa a la producció, la força de treball humana no tan sols produeix en un dia un valor més gran que no pas té i costa ella mateixa; amb cada nova descoberta científica, amb cada nova troballa tècnica també augmenta aquest excedent de la seua producció diària per damunt de les seues despeses diàries, i disminueix així aquella part de la jornada laboral on l'obrer treballa per obtenir el seu salari diari, i s'allarga per tant, d'altra banda, aquella part de la jornada laboral on ha de lliurar *debades* el seu treball al capitalista sense obtenir-ne res.

I aquesta és la constitució econòmica de tota la nostra societat actual: la classe obrera tota sola produeix tots els valors. Ja que el valor és tan sols una altra expressió del treball, aquella expressió amb la qual es designa en la nostra societat capitalista actual la quantitat continguda en una determinada mercaderia de treball socialment necessari. Aquest valor produït pels obrers, però, no pertany als obrers. Pertany als propietaris de la matèria primera, de les màquines i de l'instrument de treball i dels mitjans financers, amb els quals aquests propietaris poden comprar la força de treball de la classe obrera. De tota la massa de producció que produeixen pertany així a la classe obrera tan sols una part. I, com tot just hem vist, l'altra part, que es queda el capitalista per ell i que no ha de compartir més que, com a molt, amb la classe terratinent, creix amb cada nova troballa i invenció, mentre la porció que recau en la classe obrera (per individu) no augmenta si no és poc i molt lentament, o no gens, i sota certes circumstàncies fins i tot pot davallar.

Però aquestes troballes i invencions que se succeeixen amb una rapidesa sempre creixent, aquesta productivitat del treball humà que creix de dia en dia fins a proporcions insòlites, a la fi provoca un conflicte, en el qual l'actual economia capitalista s'ha d'ensorrar. D'una banda la riquesa incommensurable i un excés de productes que els consumidors no poden assumir. De l'altra la gran massa de la societat es proletaritzada, es transforma en obrera assalariada i per tant incapacitada d'adquirir aquell excés de productes. La divisió de la societat en una petita classe incommensurablement rica i una de gran d'obriers assalariats desheretats, suposa que aquesta societat nede en el seu propi excés, mentre la gran majoria dels seus membres escapen, amb prou feines, o no gens, de la misèria extrema. Aquesta condició esdevé cada dia més absurda i més innecessària. *Cal* bandejar-la, i es *pot* bandejar. Un nou

ordre social és possible, on les actuals diferències de classe desapareguen i on, potser després d'una curta transició, per bé que imperfecta, però en qualsevol cas moralment útil, a través de l'ús i desenvolupament sistemàtics de l'enorme força productiva de tots els membres de la societat, d'una obligació igual al treball, hi haurà els mitjans de vida, de gaudi de la vida, del desenvolupament i realització de totes les necessitats corporals i mentals, distribuïts de forma igual i contínuament creixent entre tots. I que l'obrer es decideix més i més a conquerir aquest nou ordre social es demostrarà a tots dos costats de l'oceà, aquest vespre del primer del maig i el diumenge tres de maig.

Londres, 30 d'abril del 1891

Treball assalariat i capital

{1} Des de diverses bandes hom ens retreu per no descriure les *condicions econòmiques* que constitueixen la base material de la lluita de classes i de la lluita nacional actuals. Ens hem ocupat d'aquestes condicions tan sols superficialment quan han emergit a la superfície de les col·lisions polítiques {2}.

Per damunt de tot calia seguir la lluita de classes en la crònica diària i amb el material històric que es creava diàriament demostrar empíricament que amb la subjugació de la classe obrera, aconseguida el febrer i el març, eren derrotats alhora ells llurs contraris, els republicans burgesos a França, les classes burgeses i pageses que combatien l'absolutisme feudal a la resta del continent europeu; que la victòria de la «república honesta» a França sonava al mateix temps que la derrota de les nacions que havien respost a la revolució de febrer amb guerres heroiques d'independència; que finalment Europa amb la derrota dels obrers revolucionaris queia en el seu antic doble esclavatge, en l'esclavatge *anglo-rus*. La lluita de juny a París, la caiguda de Viena, la tragicomèdia dels berlinesos el novembre del 1848 {3}, els esforços desesperats de Polònia, Itàlia i Hongria, la fam d'Irlanda, aquests foren els moments cabdals en els quals es resumia la lluita europea de classes entre la burgesia i la classe obrera, i amb els quals demostrarem que tot aixecament revolucionari, per molt remot que sembla el seu objectiu de la lluita de classes, ha de fracassar necessàriament fins que la classe obrera revolucionària no triomfe, que tota reforma social romandrà una utopia fins que la revolució proletària i la contra-revolució feudal no s'enfronten en una *guerra mundial*. En la nostra exposició, com en la realitat, *Bèlgica* i *Suïssa* eren tragicòmics quadres de gènere del gran retaule històric, l'una com a peça mestra de la monarquia burgesa, l'altra com a peça mestra de la república burgesa, dos estats que s'imaginen tant lliures de la lluita de classes com de la revolució europea.

Ara, després que els nostres lectors han vist la lluita de classes de l'any 1848 desenvolupada en formes polítiques colossals, és moment d'examinar de més a propi les pròpies condicions econòmiques on es fonamenta l'existència de la burgesia i del seu domini de classe {4} així com l'esclavatge dels obrers.

Ho presentarem en tres grans seccions: 1. la relació del *treball assalariat amb el capital*, l'esclavatge dels obrers, el domini dels capitalistes, 2. *l'enfonsament inevitable de les classes urbanes intermèdies i de les denominades capes ciutadanes* {5} sota l'actual sistema, 3. *la dominació i explotació comercials de les classes burgeses de les diverses nacions europees* mitjançant el dèspota del mercat mundial, *Anglaterra*.

Provarem de representar això de la forma més simple i popular possible i no pressuposarem cap noció ni tan sols cap element d'economia política. Volem que els obrers ens entenguin. I a més hi predomina a Alemanya la ignorància més declarada i la confusió de nocions quant a les condicions econòmiques més simples, des dels defensors oberts de les condicions existents fins als *socialistes miraclers* i els *genis polítics desconeguts*, en els quals l'Alemanya fragmentada és més rica encara que en terres ancestrals.

Anam doncs a la primera qüestió:

Què és el salari? Com es determina?

Quan hom demana als obrers: quin és el vostre salari?, se li pot respondre així: «Jo guany 1 marc {6} per dia de treball del meu burgès», un altre: «Jo guany 2 marcs», etc. D'acord amb les diferents branques laborals on treballen, assenyalaran diferents sumes de diners, que reben {7}, per una feina determinada, com ara per filar una quantitat de lli o preparar la caixa per imprimir una pàgina, del llur burgès en cada ocasió. Malgrat la diversitat de les llurs declaracions tots coincidiran en un {8} punt: el salari és la suma de diners que el capitalista {9} paga per un temps determinat de treball o per una determinada quantitat de treball.

El capitalista, segons sembla, compra {10} així el llur treball amb diners. Per diners li venen el llur treball. Això és però una simple il·lusió. Ço que en realitat venen al capitalista per diners, és la llur *força de treball*. Aquesta força de treball el capitalista la compra per un dia, una setmana, un mes, etc. I una vegada que l'ha comprada, l'empra en deixar que l'obrer treballi durant el temps estipulat. {11} Amb la mateixa suma {12}, amb la qual el capitalista {13} ha comprat la llur força de treball {14}, posam que 2 marcs, podria haver comprat 2 lliures de sucre o una quantitat determinada de qualsevol altra mercaderia. Els 2 marcs amb els quals compra 2 lliures de sucre, són el *preu* de les 2 lliures de sucre. Els 2 marcs amb els quals compra dotze hores d'ús de força de treball {15}, són el *preu* de les dotze hores de treball. La força de treball {14} és per tant una mercaderia, ni més, ni menys que el sucre. La primera hom la mesura amb un rellotge, {16} la segona amb una balança.

La llur mercaderia, la força de treball {14}, els obrers la bescanvien per la mercaderia del capitalista, pels diners, i a més aquest bescanvi té lloc amb una determinada relació. Tants diners per tanta durada d'ús de la força de treball {17}. Per dotze hores de teixir 2 marcs. I els 2 marcs, que no representen totes les mercaderies que puc comprar per 2 marcs? De fet l'obrer ha bescanviat per tant la seua mercaderia, la força de treball {14}, per {18} mercaderies de tota *mena*, i a més amb una determinada relació. En donar-li 2 marcs, li ha donat tanta carn, tanta roba, tanta llenya, llum etc. a canvi de la seua jornada de treball. Els 2 marcs expressen per tant la relació amb la qual la força de treball {14} es bescanvia amb les altres mercaderies {19}, el *valor d'intercanvi* de la seua força de treball {14}. El valor d'intercanvi d'una mercaderia, expressat en *diners*, és anomenat el seu *preu*. El *salari* és per tant tan sols un nom especial pel *preu* de la força de treball {14}, que hom habitualment anomena el *preu del treball* {20}, ja que el *preu* d'aquesta peculiar mercaderia que no té cap altre recipient que la carn i la sang humanes.

Consideram un qualsevol obrer, posam un teixidor. El capitalista {21} li proporciona el teler i el fil. El teixidor es posa a la feina, i del fil en fa teixit. El capitalista {21} es fa

amb el lli i el ven, posam per 20 marcs. És ara el salari del teixidor una *part* del teixit, dels 20 marcs, del producte del seu treball? De cap manera. Molt abans que el teixit es vengue, potser molt abans que siga del tot teixit, el teixidor ja ha rebut el seu salari. El capitalista doncs no paga aquest salari amb els diners que obté del teixit, sinó amb els diners que disposa. De la mateixa forma que el teler i el fil no són producte del teixidor, sinó que els hi proporciona el burgès {22}, tampoc no ho són les mercaderies que obté a canvi de la seua mercaderia, de la força de treball {23}. És possible que el burgès no trobe cap comprador pel seu teixit. És possible que no recupere amb la seua venda ni tan sols el salari. És possible que ho vengue amb profit en relació al salari del teixidor. Però tot això no hi té a veure amb el teixidor. El capitalista compra amb una part de la seua riquesa disponible, del seu capital, la força de treball {23} del teixidor del tot igual a com amb una altra part de la seua riquesa compra la matèria primera, el fil, i l'instrument de treball, el teler. Una vegada ha realitzat aquestes compres, i amb aquestes compres posseeix la força de treball necessària per a la producció del teixit {23}, en produeix tan sols *amb matèries primeres i instruments de treball que li pertanyen*. Ja que en darrer terme també el nostre bon teixidor ara lliure, no té més part en el producte o en el preu del producte que la que té el teler.

Els salaris no són per tant la part del treballador de les mercaderies que ha produïdes. El salari és la part de les mercaderies ja disponibles amb la qual el capitalista compra una determinada quantitat de força de treball de productiva {23}.

La força de treball {23} és per tant una mercaderia, el posseïdor de la qual, el treballador assalariat, la ven al capital. Per què la ven? Per viure.

La realització de la força de treball, el {24} treball és però la pròpia activitat vital del treballador, la seua pròpia expressió vital. I aquesta *activitat vital* la ven a un tercer, per obtindre'n així els necessaris *mitjans de vida*. La seua activitat vital és així tan sols un mitjà per poder existir. Treballa per viure. No considera el propi treball com part de la seua vida, sinó més aviat com una ofrena de la seua vida. És una mercaderia que ha lliurat a un tercer. El producte de la seua activitat no és per tant l'objectiu de la seua activitat. Ço que produeix per a si mateix, no és la seda que teixeix, ni l'or que treu de la mina, ni el palau que basteix. Ço que produeix per a si mateix és el *salari*, i la seda, l'or, el palau es dissolen per ell en una determinada quantitat de mitjans de vida, potser una xaqueta de cotó, monedes de coure i el lloguer d'un cau. I el treballador que durant dotze hores teixeix, fila, perfora, gira, basteix, excava, trenca pedres, transporta, etc., veu aquestes dotze hores de teixir, filar, performar, girar, bastir, excavar, trencar pedres com a una manifestació de la seua vida, com a vida? Al contrari. La vida comença per ell quan cessa aquesta activitat, a taula, a la banqueta de la taverna, al llit. El treball de dotze hores contràriament no té cap mena de sentit com a teixit, filat, perforat, etc., sinó com a *ingressos*, que li donen la taula, la banqueta de la taverna, el llit. Si el cuc de seda filàs per perllongar la seua existència com a eruga, seria un complet obrer assalariat. {25} La força de treball {26} no fou sempre una *mercaderia*. El treball no fou sempre treball assalariat, és a dir *treball lliure*. L'*esclau* no venia la seua força de treball {26} al senyor d'esclaus, com tampoc el bou ven els seus serveis al pagès. L'*esclau*, juntament amb la seua força de treball {26} es ven íntegrament al seu propietari. És una mercaderia que pot passar de la ma d'un propietari a un altre. Ell *mateix* és una mercaderia però la força de treball no és la *seua* mercaderia. El *serf* ven tan sols una part de la seua força de treball {26}. No és ell qui rep un salari del propietari de la terra: el propietari de la terra rep més aviat d'ell un tribut. {27}

El serf pertany a la terra i en dóna al senyor de la terra el fruit. L'obrer lliure contràriament es ven a si mateix, i ho fa a trossos. Lliura 8, 10, 12, 15 hores de la seua vida, un dia rere l'altre, a qui millor paga, al {28} posseïdor de la matèria primera, de l'instrument de treball i del mitjà de vida, és a dir, al {28} capitalista. L'obrer no pertany ni a un propietari ni a la terra, però ven 8, 10, 12, 15 hores de la seua vida, sempre que ho trobe adient, quan no en pot treure cap ús o no l'ús requirit. Però l'obrer, l'única font d'ingressos del qual és la venda de la força de treball {26} no pot deixar *tota la classe dels compradors*, és a dir la *classe capitalista*, sense abandonar també la seua existència. *No pertany a tal o tal capitalista {29}, sinó a la classe capitalista {30}*; i és pel seu propi bé que ha de trobar un home, trobar un comprador en aquesta classe capitalista {31}.

Abans d'entrar ja en la relació entre el capital i el treball assalariat, presentarem breument les condicions més generals que cal considerar en la determinació del salari.

El *salari* és, com hem vist, el *preu* d'una determinada mercaderia, la força de treball {32}. El salari es determina per tant per les mateixes lleis que determinen el preu de qualsevol altra mercaderia.

Per tant hom es demana, *com es determina el preu d'una mercaderia?*

{33} Com es determina el preu d'una mercaderia?

Per la competència entre compradors i venedors, per la relació de la demanda amb la reserva, de la comanda amb l'oferta {34}. La competència per la qual es determina el preu d'una mercaderia, és *triple*.

La mateixa mercaderia és oferida per diferents venedors. Qui ven una mercaderia de la mateixa qualitat més barata, és segur que agranarà els altres venedors del camp i s'assegurarà així per ell una venda més gran. Els venedors lluiten entre ells així per les vendes, pel mercat. Cadascú vol vendre, vendre tot el possible, i si és possible vendre-ho tot amb l'exclusió de la resta de venedors. Un venedor ven més barat que l'altre. S'hi troba així una *competència entre els venedors*, que *força a la baixa* el preu de les *mercaderies* que ofereixen.

Però també s'hi troba una *competència entre els compradors*, que per la seua banda *fa que augmente* el preu de les mercaderies ofertes.

S'hi troba finalment una *competència entre els compradors i els venedors*; els *uns* volen comprar el més barat possible, els *altres* volen vendre el millor possible. El resultat d'aquesta competència entre compradors i venedors dependrà de les relacions entre els dos camps esmentats de competidors, on la competència en l'exèrcit de compradors és menys forta que la competència en l'exèrcit de venedors. La indústria du tots dos grans exèrcits al camp on s'hi enfronten i cadascun al seu torn combat dins les pròpies files i dins les pròpies tropes. El gran exèrcit on les tropes combaten menys ferotgement aconseguix la victòria damunt el contrari.

Suposam que {35}, s'hi troben 100 bales de cotó en el mercat i alhora compradors per 1000 bales de cotó. En aquest cas per tant la demanda és deu vegades més gran que l'oferta. La competència entre els compradors serà per tant molt forta, i cadascun d'ells

provarà d'aconseguir una, i si és possible, totes les 100 bales. Aquest exemple no ñes cap {36} suposició arbitrària. Tenim a la història del comerç períodes d'escasat de cotó, en els quals un grapat de capitalistes s'uniren i cercaren de comprar no 100 bales, sinó totes la producció de cotó del món. En el cas esmentat per tant un comprador cerca de fer fora del camp els altres en oferir un preu relativament més alt per les bales de cotó. El venedor de cotó, qui percep les tropes de l'exèrcit enemic en una lluita violenta, i qui per tant és segur completament de la venda de totes les llurs 100 bales, tindrà cura de no tocar ni un cabell dels altres per no fer caure el preu del cotó en el precís moment en què els llurs oponents pugnen entre ells per fer-lo pujar. Així regna una pau sobtada en l'exèrcit dels venedors. Fan pinya com *un sol* home davant els compradors, es creuen filosòficament de braços, i les llurs exigències no trobaren cap límit fins que no troben un ben límit definit les ofertes de fins i tot els compradors més decidits.

Per tant l'oferta d'una mercaderia quan es inferior a la demanda d'aquesta mercaderia, fa que hi haja poca o no gens competència entre els venedor. En la mateixa relació que disminueix aquesta competència, augmenta la competència entre els compradors. Resultat: augment més o menys destacat del preu de les mercaderies.

Hom troba que el cas oposat amb el resultat oposat té lloc més sovint. Excés destacat d'oferta per damunt de la demanda: competència desesperada entre els venedors; manca de compradors: vendes forçades de mercaderies a preus de per riure.

Però què és un augment i una caiguda de preu, què és un preu més alt i un preu més baix? Un gra de sorra és alt quan se l'examina per un microscopi, i una torre és baixa en relació a una muntanya. I si el preu es determina per la relació de l'oferta i de la demanada, com es determina la relació de l'oferta i la demanda?

Adreçam-nos al primer bon ciutadà. No vacil·larà ni un petit instant i com un altre Alexandre el Gran tallarà aquest nus metafísic amb la calculadora. Si la producció de la mercaderia que venc m'ha costat 100 marcs, ens dirà, i de la venda d'aquesta mercaderia en trec 110 marcs, en un any, s'entén, és un benefici burgès, honest i assenyat. Si rep però a canvi 120, 130 marcs, això és un benefici més gran; i si en trec 200 marcs, seria extraordinari, un {37} benefici enorme. Què fa servir el burgès per tant com a *mesura* del benefici? La *despesa de producció* de la seua mercaderia. Si rep a canvi d'aquesta mercaderia una suma d'altres mercaderies la producció de les quals és d'una despesa inferior, hi perd. Si, contràriament, rep a canvi de la seua mercaderia una suma d'altres mercaderies la producció de les quals és més gran, hi guanya. I la caiguda o l'augment del benefici la reconeix en el grau que assoleix el bescanvi de la seua mercaderia, per sota o per damunt de zero, les {38} *despeses de producció*.

Hem vist com la relació canviant de l'oferta i la demanda origina una pujada o una caiguda de preu, un preu alt o en preu baix. {39} Si puja el preu d'una mercaderia considerablement per una oferta insuficient o una demanada desproporcionadament creixent, llavors necessàriament el preu d'una altra mercaderia caurà en proporció; ja que el preu d'una mercaderia expressa tan sols en diners la relació amb la qual terceres mercaderies hi seran bescanviades. Si puja per exemple el preu d'un colze de fil de seda de 5 marcs a 6 marcs, el preu de la plata ha davallat en relació al fil de seda, i similarmet el preu de totes les altres mercaderies, el preu de les quals s'ha mantingut, ha davallat en relació al fil de seda. Hom ha de donar una suma més gran a canvi d'obtindre la mateixa suma de mercaderies de seda. {39} Quina serà la conseqüència del

preu augmentat d'una mercaderia? Una massa de capitals s'hi llençarà damunt la branca pròspera de la indústria, i aquesta invasió de capitals en l'esfera de la indústria afavorida continuarà fins que no done més que els beneficis habituals o més ben dit fins que el preu dels seus productes degut a la superproducció davalle per sota de les despeses de la producció.

I a l'inrevés. Si el preu d'una mercaderia cau per sota de les seues despeses de producció, aleshores s'hi retirarà el capital de la producció d'aquesta mercaderia. Llevat del cas d'una branca de la indústria que haja esdevingut obsoleta i per tant haja de desaparèixer, la fugida de capital de la producció de la citada mercaderia, és a dir l'oferta, davallarà fins a correspondre's amb la demanda, i aleshores el seu preu arribarà de nou al nivell de les seues despeses de producció, o més ben dit, fins que l'oferta haja caiguda per sota de la demanda, és a dir fins que el preu haja pujat per damunt de les seues despeses de producció, *ja que el preu habitual {40} d'una mercaderia és sempre per damunt o per sota de les seues despeses de producció.*

Veiem com el capital contínuament es retira i envaeix, de l'esfera d'una indústria a una altra. El preu alt produeix una gran invasió, i el preu baix una gran retirada.

Podem mostrar des d'un altre punt de mira, com no tan sols l'oferta, sinó també la demanada és determinada per les despeses de producció. Això ens allunyaria massa, però, de la nostra qüestió.

Tot just hem vist com les oscil·lacions de l'oferta i la demanda sempre retornen el preu d'una mercaderia a les despeses de producció. *De fet el preu real d'una mercaderia es troba sempre per damunt o per sota de les despeses de producció; però l'augment i la caiguda s'equilibren mútuament,* de forma que en un període determinat de temps, les crescudes i minvades de la indústria es complementen, i les mercaderies són bescanviades d'acord amb les llurs despeses de producció, de forma que el llur preu és determinat per les llurs despeses de producció.

Aquesta determinació dels preus per les despeses de producció no s'ha d'entendre en el sentit dels economistes. Els economistes diuen que el *preu mitjà* de les mercaderies és igual a les despeses de producció; aquesta és la *lleï*. El moviment anàrquic amb el qual la pujada es compensa amb la baixada i la baixada amb la pujada, ho consideren un accident. Hom podria considerar amb el mateix dret, com fan uns altres economistes, les oscil·lacions com a *{41} lleï* i la determinació per les despeses de la producció com a accident. Però ara aquestes oscil·lacions, considerades de més a prop, duen darrera llur la devastació més temible i com un terratrèmol provoquen la sacsejada de la societat burgesa fins als seus fonaments, són ara aquestes oscil·lacions les que forcen que el preu s'ajuste a les despeses de producció. El moviment global d'aquest desordre és el seu ordre. En el curs d'aquesta anarquia industrial, en aquest moviment circular la competència equilibra una extravagància amb una altra.

Veiem per tant: El preu d'una mercaderia es determina per les seues despeses de producció d'una manera que hi ha períodes en els quals el preu d'aquesta mercaderia puja per damunt de les despeses de producció, equilibrats amb períodes on davalla per sota de les despeses de producció, i a l'inrevés. És clar que això naturalment no val per un únic producte industrial, sinó tan sols per tota una branca de la indústria. És clar per tant que no val per un industrial individual, sinó per tota la classe dels industrials.

La determinació del preu per les despeses de producció és igual a la determinació del preu pel temps de treball requerit per la producció d'una mercaderia, ja que les despeses de producció consisteixen en 1. matèries primeres i desgast dels {42} instruments, és a dir dels productes industrials, la producció dels quals ha costat una certa suma d'hores de feina, que per tant representen {43} una suma de temps de treball, i 2. del treball immediat, que també es mesura en temps.

Les mateixes lleis generals que regulen el preu de les mercaderies en general, regulen naturalment el *salari*, el *preu del treball*.

El salari del treballador ara augmenta, ara baixa, d'acord amb la relació de la demanda i l'oferta, d'acord amb la forma que pren la competència entre els compradors de la força de treball, els capitalistes, i els venedors de la força de treball, els treballadors. Les oscil·lacions del preu de les mercaderies es corresponen a les oscil·lacions del salari. *Dins d'aquestes oscil·lacions el preu del treball es determina mitjançant les despeses de producció, mitjançant el temps de treball necessari per la producció d'aquesta mercaderia, la força de treball {44}.*

Quines són doncs les despeses de producció de la força de treball {45}?

Són les despeses requerides pel manteniment de l'obrer com a obrer, per la seua formació i preparació com a obrer.

Com més petit és el temps necessari per formar un obrer, més petites són les despeses de producció de l'obrer, i més petit és doncs el preu del seu treball, el seu salari. En les branques de la indústria on gairebé no cal cap temps d'aprenentatge i n'hi ha prou amb la simple existència vital de l'obrer, les despeses de producció s'hi limiten gairebé exclusivament a les mercaderies necessàries per mantindre'l en condicions de treballar {46}. El *preu del seu treball* el determinarà per tant el *preu dels mitjans de vida necessaris*.

S'hi entra però encara a una altra consideració. El fabricant, que calcula les seues despeses de producció i d'elles el preu del producte, considera el desgast de l'instrument del treball en funcionament. Si una màquina li costa, posam, 1000 marcs i empra aquesta màquina durant deu anys, hi afegeix 100 marcs anuals al preu de la mercaderia, per tal de poden substituir la màquina al cap dels deu anys per una de nova. De la mateixa forma les despeses de producció de la pròpia força de treball {44} inclouen les despeses de propagació, amb les quals la raça obrera es pot multiplicar i substituir els obrers desgastats per uns de nous. El recanvi de l'obrer per tant es calcula de la mateixa forma que el recanvi de la màquina.

Les despeses de producció de la pròpia força de treball {47} equivalen per tant a l'*existència, i propagació de l'obrer*. El preu d'aquesta existència, i propagació constitueix el salari. El salari es determina doncs pel *mínim salarial*. Aquest salari mínim, com la determinació del preu de les mercaderies per les despeses de producció, no val per l'*individu aïllat*, sinó pel *gènere*. Treballadors individuals, de fet milions de treballadors, no reben prou per poder existir i propagar-se; però el *salari de tota la classe obrera* s'ajusta dins de les seues oscil·lacions a aquest mínim.

Ara que hem arribat a una comprensió de la llei general que regeix el salari així com el preu de tota altra mercaderia, podem examinar més específicament la nostra qüestió.

{48} El capital consisteix en matèries primeres, instruments de treball i mitjans de vida de tota mena, que són emprats en la producció de noves matèries primeres, de nous instruments de treball i de nous mitjans de vida. Tots aquests seus components són generats pel treball, producte del treball, *treball acumulat*. El treball acumulat que serveix com a mitjà per a nova producció és capital.

Així diuen els economistes.

Què és un esclau negre? Un home de raça negra. Aquesta explicació és del valor d'aquella.

Un negre és un negre. En determinades condicions esdevé un esclau. Una màquina de filar cotó és una màquina de filar cotó. Tan sols en determinades condicions és *capital*. Eliminades aquestes condicions, és tan poc capital com l'or és en si *moneda* o el sucre és el preu del sucre.

En la producció {49} els homes no treballen tan sols damunt la natura, sinó també damunt els altres {50}. Produeixen tan sols si treballen plegats d'una determinada forma i bescanvien recíprocament les llurs activitats. Per produir, entren en relacions i condicions determinades, i tan sols dins d'aquestes relacions i condicions socials actua la llur influència en la {51} natura, s'hi dona la producció.

D'acord amb el caràcter dels mitjans de producció variaran naturalment aquestes relacions socials que s'estableixen entre els productors, i les condicions sota les quals bescanvien les llurs activitats i comparteixen l'acte global de la producció. Amb la descoberta d'un nou instrument de guerra, l'arma de foc, tota l'organització interna de l'exèrcit es transforà necessàriament, les relacions dins les quals els individus composaven un exèrcit i funcionaven com a exèrcit es transformaren, i la relació entre els diferents exèrcits canvià també.

Les relacions socials en les quals produeixen els individus, *les relacions socials de producció varien per tant, es transformen amb el canvi i desenvolupament dels mitjans materials de producció, les forces de producció. Les relacions de producció en la llur totalitat constitueixen çò que hom anomena les relacions socials i la societat, una societat en un determinat estadi de desenvolupament, una societat amb un caràcter peculiar i diferenciat. La societat antiga, la societat feudal, la societat burgesa són aquestes totalitats de relacions de producció, cadascuna de les quals assenyala un determina estadi de desenvolupament en la història de la humanitat.*

També el *capital* és una relació social de producció. És *una relació burgesa de producció*, una relació de producció de la societat burgesa. El mitjà de vida, l'instrument de treball, la matèria primera, que formen el capital, que no han sigut produïts i acumulats sota determinades condicions socials, en determinades relacions socials? Que no són emprades per una nova producció, sota determinades condicions especials, en determinades relacions socials? I que no fa aquest caràcter socialment determinat que els productes per a la nova producció *siguen capital*?

El capital no consisteix tan sols en mitjans de vida, instruments de treball i matèries primeres, no tan sols de productes materials; consisteix també en *valors-intercanvi*. Tots els productes que en formen part són *mercaderies*. El capital no és per tant tan sols una suma de productes materials, sinó que és una suma de mercaderies, de valors-intercanvi, de *magnituds socials*.

El capital resta igual si en lloc de llana hi posam cotó, en lloc de blat arròs, en lloc de ferrocarril vapor, amb l'única condició que el cotó, l'arròs, el vapor, el cos del capital, tinguen el mateix valor-intercanvi, el mateix preu que la llana, el blat, el ferrocarril, que abans l'encarnava. El cos del capital pot transformar-se contínuament, sense que el capital patisca la més petita alteració.

Però tot i que cada capital és una suma de mercaderies, és a dir de valors-intercanvi, no se segueix que tota suma de mercaderies, de valors-intercanvi, siga capital.

Tota suma de valors-intercanvi és un valor-intercanvi. Cada valor-intercanvi individual és una suma de valors-intercanvi. Per exemple, una casa, que val 1.000 marcs, és un valor-intercanvi de 1.000 marcs. Un full de paper, que val 1 pfennig {52}, és una suma de valors intercanvi de $\frac{100}{100}$ pfennigs. Els productes que es poden bescanviar per uns altres són mercaderies. La relació determinada en la qual es bescanvien, consistueix el llur *valor-intercanvi* o, expressat en diners, el llur *preu*. La quantitat d'aquest producte pot no tindre cap efecte en la seua determinació, com a *mercaderia* pel que fa al seu *valor intercanvi* ni en la determinació del *preu*. Tant si un arbre és gran com si és petit, és encara un arbre. Tan si bescanvien ferro en lots o en centenars per un altre producte, altera això el seu caràcter: com a mercaderia, valor-intercanvi? D'acord amb la quantitat és una mercaderia de més o menys valor, de preu més alt o més baix.

Com es converteix doncs una suma de mercaderies, de valors-intercanvi, en capital?

Perquè, com a poder socialment independent, és a dir, com a poder *d'una part de la societat*, es manté i augmenta mitjançant el *bescanvi per la força de treball immediata i viva* {53}. L'existència d'una classe que no posseeix res més que la capacitat de treball, és un prerrequisit necessari del capital.

El domini del treball acumulat, passat i materialitzat damunt el treball immediat i viu fa del treball acumulat capital.

El capital no consisteix en el fet que el treball acumulat empra el treball viu com a mitjà de la nova producció. Consisteix en el fet que el treball viu empra el treball acumulat com a mitjà per mantindre i augmentar el seu valor-intercanvi.

Què passa en el bescanvi entre el capitalista {54} i l'obrer assalariat {55}? L'obrer rep a canvi de la seua força de treball {56} un mitjà de vida, però el capitalista rep a canvi del seu mitjà de vida treball, l'activitat productiva de l'obrer, la força creativa mitjançant la qual l'obrer no tan sols substitueix ço que consum, sinó que *dóna al treball acumulat un valor més gran que no pas abans posseïa*. L'obrer aconsegueix una part dels mitjans disponibles de vida del capitalista. Per què serveixen aquests mitjans de vida? Pel consum immediat. Tan bon punt consum però els mitjans de vida, els perd irremeiablement, si és que no empra el temps durant el qual aquests mitjans mantenen la meua vida en produir nous mitjans de vida, en crear amb el meu treball nous valors en

el lloc dels valors perduts en el consum. Però és precisament aquesta noble força reproductiva la que l'obrer lliura al capitalista a canvi dels mitjans de vida rebuts. En conseqüència s'ha perdut per si mateix.

Prenguem un exemple: un arrendatari dona al seu jornalier 5 monedes de plata per dia. Per les 5 monedes de plata al dia treballa aquest camp de l'arrendatari i li assegura uns ingressos de 10 monedes de plata. L'arrendatari no tan sols conserva els valors que ha lliurat al jornalier; els dobla. Consumeix així les 5 monedes de plata, que donà al jornalier, d'una forma fructífera i productiva. Amb les 5 monedes de plata comprà el treball i la força del jornalier, els productes de la terra del qual suposen un valor doblat i fan de les 5 monedes de plata 10 monedes de plata. El jornalier rep a canvi de la seua força productiva, el treball de la qual lliura a l'arrendatari, 5 monedes de plata, amb les quals adquireix mitjans de vida, mitjans de vida que consumeix tard o d'hora. Les 5 monedes de plata foren doncs consumides d'una forma doble, *reproductiva* pel capital, perquè foren emprades per adquirir una força de treball, que produí 10 monedes de plata, *improductiva* pel treballador, ja que les emprà per adquirir mitjans de vida, que sempre desapareixen i el valor de les quals ha de rebre en repetir el mateix bescanvi amb l'arrendatari. *El capital estableix així el treball assalariat, el treball assalariat estableix alhora capital. Es causen mútuament; es produeixen mútuament.*

Que produeix un obrer d'una fàbrica de cotó tan sols cotó? No, produeix capital. Produeix valor que serveix per una nova comanda del seu treball i {57} per crear així nou valor.

El capital pot augmentar tan sols així, en bescanviar-se per força de treball {58}, en donar vida al treball assalariat. La força de treball de l'obrer assalariat {59} pot bescanviar-se per capital tan sols si augmenta el capital, si reforça el poder del qual n'és esclau. *L'augment del capital és per tant l'augment del proletariat, és a dir de la classe obrera {60}.*

L'interès dels capitalistes i dels obrers és per tant *el mateix*, sostenen la burgesia i els seus economistes. I de fet ho és! L'obrer s'ensorra si el capital no l'ocupa. El capital s'ensorra si no explota la força de treball {61}, i per explotar-la, l'ha de comprar. Com més ràpidament augmenta el capital destinat a la producció, el capital productiu, més pròspera és la indústria, més s'enriqueix la burgesia, millor va el negoci, i més obrers necessita el capitalista, de forma que es ven millor l'obrer.

La condició indispensable per una situació suportable per l'obrer *és per tant necessàriament el creixement més ràpid del capital productiu.*

Però què és el creixement del capital productiu? El creixement del poder del treball acumulat damunt el treball viu. El creixement del domini de la burgesia damunt la classe treballadora. Quan el treball assalariat produeix la riquesa aliena que el domina, el poder que li és hostil, el capital, flueix la seua ocupació, és a dir el seu propi mitjà de vida, sota la condició que de nou esdevinga una part del capital, que de nou siga la palanca amb la qual es força un moviment accelerat d'expansió.

Que els interessos del capital i els interessos de l'obrer {61} siguem els mateixos, vol dir tan sols: el capital i el treball assalariat són dues cares d'una mateixa relació. L'una condiona l'altra, com l'usurer i el creditor es condicionen mútuament.

Mentre l'obrer assalariat és obrer assalariat, la seua sort depén del capital. En això consisteix tota la proclamada comunitat d'interessos de l'obrer i del capitalista.

{62} Quan creix el capital, creix la quantitat de treball assalariat, creix el nombre d'obres assalariats, en un mot: el domini del capital s'estén damunt una massa més gran d'individus. I suposam el cas més favorable: quan el capital productiu creix, creix la demanda de treball. Augmenta per tant el preu del treball, el salari.

Una casa pot ésser gran o petita, i en la mesura que les cases del voltant són igual de petites satisfà tots els requisits socials d'un habitatge. Erigiu però al costat de la casa petita un palau, i la casa petita s'encongeix en una barraca. La casa petita deixa clar ara al seu habitant que no té cap recurs o bé tan sols uns de ben minsos; i això es pot agreujar en el curs de la civilització molt més encara, si el palau veí creix en la mateixa mesura o en una de més gran, l'habitant de la casa relativament petita se sentirà encara més incòmode, insatisfet i més atrapat dins les seues quatre parets.

Una pujada notable dels salaris requereix un ràpid creixement {63} del capital productiu. El creixement ràpid del capital productiu provoca un creixement igual de ràpid de la riquesa, del luxe, de les necessitats socials i del lleure social. Per tant tot i que el lleure de l'obrer ha augmentat, la satisfacció social que li aporta ha caigut en relació amb el lleure augmentat del capitalista, que és inaccessible a l'obrer, en relació amb el nivell de desenvolupament de la societat en general. Les nostres necessitats i lleures deriven de la societat; els mesuram per tant amb la societat; no els mesuram pels objectes que els satisfan. Com que són de natura social, són d'una natura relativa.

El salari no el determina de cap manera la quantitat de mercaderies per les quals se'l pot bescanviar {64}. Hi conté altres factors.

Ço que l'obrer rep directament per la seua força de treball {65}, és una determinada suma de diners. Es determinen els salaris únicament per aquest preu monetari?

En el segle XVI augmenta a Europa l'or i la plata en circulació com a conseqüència de la descoberta de mines més riques i més fàcils de treballar a {66} Amèrica. El valor de l'or i de la plata caigué per tant en relació al de la resta de mercaderies. El treballador rebia com abans la mateixa quantitat de plata en monedes per la seua força de treball {65}. El preu monetari del seu treball era igual i, amb tot, el seu salari caigué, ja que a canvi de la mateixa quantitat de plata aconseguia una suma inferior de les altres mercaderies. Això fou una de les circumstàncies que originaren el creixement del capital, l'ascens de la burgesia en el segle XVI {67}.

Posam un altre cas. L'hivern del 1847, com a conseqüència d'una mala collita, els mitjans de vida més indispensables, gra, carn, mantega, formatge, etc., augmentaren fortament de preu. Suposam que l'obrer rep com abans la mateixa suma de diners per la seua força de treball {65}. Que no hauria caigut el seu salari? Certament. Ja que pels mateixos diners rebia a canvi menys pa, carn, etc. El seu salari caigué, no perquè el preu de la plata hagués disminuït, sinó perquè el valor dels mitjans de vida havien augmentat.

Suposam finalment, que el preu monetari del treball resta igual, mentre que totes les mercaderies agrícoles i manufacturades cauen de preu degut a les noves màquines, a

bones temporades, etc. Pels mateixos diners l'obrer pot ara comprar més mercaderies de tota mena. El seu salari ha pujat, precisament perquè no ha canviat el valor monetari.

El preu monetari del treball, el salari nominal, no coincideix per tant amb el salari real, és a dir amb la suma de mercaderies per les quals es bescanvia realment el salari. Quan parlem per tant d'augment o caiguda del salari, no hem de considerar tan sols el preu monetari del treball, el salari nominal, sinó el real.

Però ni el salari nominal, és a dir la suma monetària per la qual l'obrer es ven al capitalista, ni tampoc el salari real, és a dir la suma de mercaderies que pot comprar amb aquests diners, expliquen les relacions contingudes en el salari.

El salari es determina per damunt de tot per la seua relació amb el guany, amb el benefici del capitalista, el salari és proporcional, relatiu.

El salari real expressa el preu del treball en relació al preu de la resta de mercaderies, el salari relatiu altrament expressa la proporció del treball immediat en el valor que crea de nou en relació a la proporció que es correspon al treball acumulat, al capital. {68}

Hem dit a la pàgina 14: «El salari no és una part de l'obrer en les mercaderies que produeix. El salari és la part de les mercaderies existents, amb la qual el capitalista compra una quantitat determinada de força de treball productiva». Però aquest salari el capitalista l'ha de recuperar amb el preu pel qual ven el producte realitzat per l'obrer; ho ha de fer de forma que, per norma general, li reste una plus-vàlua per damunt de les despeses de producció que hi ha esmerçat, n'ha d'obtenir un benefici. El preu de venda de les mercaderies produïdes per l'obrer es divideix pel capital en tres parts: *primer* la substitució del preu de les matèries primeres que hi ha aportat, a més de la substitució del desgast dels instruments de treball, les màquines i els altres mitjans de producció que també hi ha aportat; *en segon lloc* la substitució del salari avançat i *en tercer lloc* la plus-vàlua que resta, el benefici del capitalista. Mentre que la primera part tan sols substitueix un *valor prèviament existent*, és clar que la substitució del salari i del benefici del capitalista es prenen totalment de *valor nou* produït *pel treball de l'obrer afegit* a les matèries primeres. I *en aquest sentit* podem veure el salari com a benefici, quan els comparem entre ells, com a part del producte destinada a l'obrer. {69}

El salari real pot restar igual, fins i tot pot augmentar, i el salari relatiu pot alhora caure. Suposam per exemple que tots els mitjans de vida han baixat de preu $\frac{2}{3}$, mentre el jornal tan sols disminueix $\frac{1}{3}$, per tant, posam, de 3 marcs a 2 marcs. Tot i que l'obrer amb aquests 2 marcs pot comprar una suma més gran de mercaderies que abans amb 3 marcs, encara el seu salari ha davallat en relació al guany del capitalista. El benefici del capitalista (posam, el fabricant) ha augmentat en un marc, és a dir que per una suma inferior de valors d'intercanvi, que paga a l'obrer, l'obrer produeix una suma més gran de valors d'intercanvi que abans. La part {70} del capital en relació a la part {70} de l'obrer augmenta. La distribució de la riquesa social entre el capital i el treball es fa encara més desigual. El capitalista contracta amb el mateix capital una quantitat més gran de treball. El poder de la classe capitalista damunt la classe obrera creix, la posició social de l'obrer empitjora, és forçat a un nou grau inferior sota el {71} capitalista.

Quina és doncs la llei general que {72} determina la caiguda i l'augment del salari i del benefici en la llur relació recíproca?

Es troben en una relació inversa {73}. La part {74} del capitalista, el benefici, augmenta en la mateixa mesura que cau la part {74} de l'obrer, el salari, i a l'inrevés. El benefici augmenta en la mesura que cau el salari, i cau en la mesura que augmenta el salari.

Hom podria dir potser que el capitalista pot guanyar amb un bescanvi avantatjós dels seus productes amb altres capitalistes, mitjançant un augment de la demanda de la seua mercaderia, com a conseqüència de l'obertura de nous mercats, o com a conseqüència d'unes comandes més grans de l'antic mercat, etc.; que el benefici del capitalista pot augmentar per tant mitjançant la superació d'un tercer capitalista, independentment de l'augment i caiguda del salari, del valor d'intercanvi de la força de treball {75}; o que el benefici del capitalista pot augmentar també per la millora dels instruments de treball, noves aplicacions de les forces de la natura, etc.

Primer que tot cal admetre que el resultat és el mateix, per bé que obtingut de la forma oposada. El benefici no ha augmentat per la caiguda del salari, sinó que el salari cau per l'augment del benefici. El capitalista amb la mateixa suma de treball aliè {76} compra una suma més gran de valors d'intercanvi, sense haver de pagar més pel treball en aquest sentit; és a dir, per tant, l'obrer rep menys en relació al rendiment net que obté el capitalista.

A més cal tindre present que malgrat les oscil·lacions del preu de les mercaderies el preu mitjà de cada mercaderia, la relació amb la qual es bescanvia amb les altres mercaderies, la determinen les seues *despeses de producció*. Les superacions dins la classe capitalista s'igualen necessàriament. La millora de la maquinària, les noves aplicacions de les forces de la natura al servei de la producció fan possible produir en un determinat temps de treball, amb la mateixa suma de treball i capital una quantitat més gran de productes, però de cap manera una quantitat més gran de valors-intercanvi. Si mitjançant l'ús d'una filadora puc filar el doble en una hora que abans de la seua invenció, per exemple cent lliures per comptes de cinquanta, a la llarga rebré per aquestes cent lliures {77} no pas més mercaderies que abans per les cinquanta, perquè les despeses de producció han caigut la meitat o perquè puc fornir amb les mateixes despeses el doble de producte.

Finalment, siga quina siga la relació {78} amb la qual la classe capitalista, la burgesia, ja siga la d'un país o la de tot el mercat mundial, distribueix el rendiment net de la producció, la suma global d'aquest rendiment net sempre consisteix únicament en la suma que ha augmentat el treball acumulat {79} a partir del treball immediat {80}. Aquesta suma total, per tant, creix en la relació que el treball augmenta el capital, és a dir en la relació que el benefici puja en relació al salari.

Veiem per tant que encara que ens mantinguem dins la relació del capital i del treball assalariat, els interessos del capital i els interessos del treball assalariat s'oposen mútuament.

Un ràpid augment del capital és sinònim d'un ràpid creixement dels beneficis. El benefici pot augmentar ràpidament únicament quan el preu {81} del treball, quan el salari relatiu disminueix amb la mateixa rapidesa. El salari relatiu pot caure per bé que els salaris reals augmenten conjuntament amb els beneficis reals, amb el valor monetari del treball, amb l'única condició que el salari real no augmente amb la mateixa relació

que el benefici. Posam que augmenten en un bon negoci el salari en un 5%, i el benefici d'altra banda en un 30%, de forma que proporcionalment, el salari relatiu *no ha augmentat* sinó *disminuït*.

Si augmenten per tant els ingressos de l'obrer amb el ràpid creixement del capital, augmenta igualment la divisió social que separa l'obrer del capitalista, i augmenta igualment el poder del capital damunt el treball, la dependència del treball del capital.

L'obrer té interès en un ràpid creixement del capital vol dir tan sols: com més ràpidament l'obrer augmenta la riquesa aliena, més grans seran les molles que li cauran, més gran serà el nombre d'obres que eixiran a la vida, més podran augmentar les masses d'esclaus dependents del capital.

Hem vist fins ara:

Que fins i tot la *situació més bona* per la classe obrera, *el creixement més ràpid possible* {82} *del capital*, per molt que pugui millorar la vida material de l'obrer, no elimina l'antagonisme entre els seus interessos i els interessos burgesos, els interessos del capitalista. *Benefici i salari* resten, com sempre, en una *relació inversa* {83}.

Si el capital creix ràpidament, els salaris poden augmentar; augmenta amb una rapidesa desproporcionadament més gran el benefici del capital. La situació material de l'obrer ha millorat, però a costa de la seua posició social. La divisió social que el separa del capitalista s'ha ampliat.

Finalment:

La condició més bona pel treball assalariat és el creixement més ràpid possible del capital productiu vol dir tan sols: com més ràpidament la classe obrera augmenta i engreixa el poder que li és hostil i aliè, la riquesa que la domina, més favorables seran les condicions que permetran més treball per l'augment de la riquesa burgesa, l'engreixament del poder del capital, recompensat així per forjar les cadenes d'or amb les quals la burgesia l'arrossega.

{84} *El creixement del capital productiu i la pujada del salari* són realment tan estretament vinculats com sostenen els economistes burgesos? No hem de creure'ns simplement els mots. No gosarem de creure'ls quan afirmen que com més gran és el capital, més mimarà el seu esclau. La burgesia és més il·lustrada, té massa cura dels comptes per compartir els prejudicis del feudal que fa demostració de la seua magnificència. Les condicions d'existència de la burgesia l'obliguen a fer càlculs.

Per tant cal que examinem això:

Com afecta el creixement del capital productiu al salari?

Si creix en general el capital productiu de la societat burgesa, s'hi dóna una acumulació *múltiple* del treball. Els capitals {85} augmenten en nombre i importància. L'*augment* dels capitals augmenta la *competència entre els capitalistes*. La *importància puixant* del capital posa els mitjans per *dur exèrcits obrers més poderosos amb uns instruments de guerra més gegantins* {86} *al camp de batalla industrial*.

Un capitalista pot fer fora un altre i conquerir aquest {87} capital tan sols si ven més barat. Per poder vendre més barat sense arruïnar-se, ha de produir més barat, és a dir augmentar la força productiva del treball de la forma més gran possible. La força productiva del treball, però, augmenta per damunt de tot amb *una divisió més gran del treball*, amb una introducció general i millora contínua {88} de la *maquinària*. Com més gran siga l'exèrcit obrer que es reparteix el treball, més gegantina és l'escala de la introducció de maquinària, més disminueixen proporcionalment les despeses de producció, més fructífer és el treball. I d'això sorgeix entre els capitalistes una rivalitat universal per l'augment de la divisió del treball i de la maquinària i per la llur explotació en l'escala més gran possible.

Quan ara un capitalista, mitjançant una divisió més gran del treball, mitjançant l'aplicació i la millora de noves màquines, mitjançant una explotació més avantatjosa i massiva de les forces de la natura, troba els mitjans per, amb la mateixa quantitat de treball o de treball acumulat, obtindre una quantitat més gran de productes, de mercaderies, en relació als seus competidors, si per exemple pot produir amb el mateix temps de treball, amb el qual els seus competidors teixeixen mig colze de tela de lli {89}, un colze sencer de tela de lli {90}, com actuarà aquest capitalista?

Podria continuar a vendre mig colze de tela lli {91} a l'antic preu de mercat, si bé, llavors, això no seria cap mitja per fer fora als seus contraris i ampliar el seu propi mercat. Però en la mateixa mesura que ha augmentat la seua producció, ha augmentat la seua necessitat de mercat. Els mitjans de producció més poderosos i costosos que ha fet aparèixer, el *permeten* de vendre la seua mercaderia més barata i, igualment, el *forcen a vendre més mercaderies*, a conquerir un mercat molt *més gran* per les seues mercaderies; el nostre capitalista vendrà per tant el seu mig colze de tela de lli {91} més barat que els seus competidors.

El capitalista però no vendrà tot el colze tan barat com els seus competidors en venen mig, per bé que la producció de tot el colze no li costa més que als altres la meitat. Si no, no aconseguiria a canvi un guany extra {92}, sinó que tan sols cobriria les despeses de producció {93}. En pot obtindre uns ingressos més grans per haver posat un capital superior en moviment, però no per haver-ne tret més pel seu capital superior. A més, obté l'objectiu que vol únicament si el preu de la seua mercaderia tan sols és inferior en un cert percentatge al dels seus competidors. Els fa fora, els arrabassa si més no part del llur mercat, amb una *bona venda*. I, finalment, recordam que el preu corrent {94} sempre és *per damunt o per sota de les despeses de producció*, segons si la venda d'una mercaderia té lloc en una època més o menys bona de la indústria. Segons si el preu de mercat del colze de tela lli es troba per damunt o per sota de la seua antiga despesa de producció variarà el percentatge amb el qual el capitalista que ha emprat els nous i més fructífers mitjans de producció vendrà per damunt de les seues despeses reals de producció.

Amb tot el *privilegi* del nostre capitalista no és de llarga durada; altres capitalistes en pugna introdueixen les mateixes màquines, la mateixa divisió del treball i les introdueixen a una escala encara més gran i, aquesta introducció es fa tan general que el preu de la teka lli davalla no tan sols *sota les llurs antigues despeses de producció*, sinó *també sota les noves*.

El capitalistes es troben per tant entre ells en la mateixa situació on eren *abans* de la introducció dels nous mitjans de producció i, si bé amb aquests mitjans podien oferir el doble de producte al mateix preu, *ara* han d'oferir, *per sota* de l'antic preu, el doble de producte. Arribats a aquest punt, amb aquestes noves despeses de producció, s'hi torna al començament. Com més divisió del treball, més maquinària, en resulta una escala més gran d'explotació de la divisió del treball i de la maquinària. I la competència comporta de nou la mateixa reacció contra aquest resultat.

Veiem com el sistema de producció, els mitjans de producció són contínuament ampliat, revolucionats, *com la divisió del treball comporta necessàriament una divisió més gran del treball, l'ús de maquinària un ús més gran de maquinària, el treball a una escala més gran treball a una escala més gran encara.*

Aquesta és la llei que fa fora la producció burgesa dels antics camins i obliga el capital a forçar més encara les forces productives del treball, *pel fet* d'haver-les forçat, la llei que no deixa cap respir i que contínuament xiuxiueja: Endavant! Endavant! {95}

No és cap altra llei que la llei per la qual les oscil·lacions periòdiques del preu d'una mercaderia *s'ajusten* necessàriament a les seues *despeses de producció*.

Siguen com siguen de poderosos els mitjans de producció que un capitalista faça aparèixer, la competència generalitzarà aquests mitjans de producció, i des de l'instant que s'hagen generalitzat, l'única conseqüència de la més gran productivitat del seu capital serà que haurà d'oferir *pel mateix preu*, 10, 20, 100 vegades més que abans. Però com que ha de trobar un mercat, potser 1000 vegades més gran, per tal de superar el preu de venda inferior amb una quantitat més gran de vendes, no tan sols per guanyar més {96}, sinó per cobrir les despeses de producció, l'instrument de producció sempre es fa més costós, com ja hem vist, i com que aquesta venda ampliada s'ha convertit en una qüestió vital no tan sols per ell, sinó també pels seus rivals, ha de començar l'antiga lluita *per trobar els mitjans de producció més forts i fructífers. La divisió del treball i l'ús de la maquinària començarà de nou i en una mesura desproporcionadament més gran que abans.*

Siga quin siga el poder dels mitjans de producció emprats, la competència cerca de robar els fruits daurats d'aquest poder al capital, amb la reducció del preu de la mercaderia a les despeses de producció, i per tant en la mateixa mesura que la producció s'abarateix, és a dir, que amb la mateixa quantitat de treball s'hi pot produir més, la llei obliga a lliurar una quantitat més gran de productes pel mateix preu {97}. Així el capitalista amb els seus propis esforços no ha guanyat res més que l'obligació d'oferir més amb el mateix temps de treball, en un mot, *unes condicions més difícils per l'aprofitament del seu capital*. Mentre la competència, per tant, l'impulsa constantment amb la seua llei de les despeses de producció, i cada arma que branda contra els seus rivals se li gira en contra seu, el capitalista malda per treure el millor de la competència amb la introducció incansable de maquinària i de divisions del treball que, tot i que més cares, el permeten de produir més barat, per comptes d'esperar-se a què la competència les haja fet obsoletes.

Si concebem aquesta agitació enfebrida tal com opera en *tot el mercat mundial*, podrem comprendre com el creixement, l'acumulació i la concentració del capital comporta, en

un procés ininterromput, a una escala molt més gran i amb un ritme emfebrit, una divisió més profunda del treball, l'ús d'una maquinària més nova i millorada.

Però quin efecte tenen aquestes condicions, que són inseparables del creixement del capital productiu, en la determinació del salari?

La més gran *divisió del treball* permet *un* obrer, de realitzar el treball de 5, 10, 20: augmenta per tant la competència entre els obrers 5, 10 i 20 vegades. L'obrer entra en competència no tan sols en vendre's més barat que un altre; entra en competència també quan *un* realitza el treball de 5, 10, 20; i com que el capital introdueix i engrandeix contínuament la *divisió del treball* força l'obrer a entrar en aquesta mena de competència.

A més: en la mateixa mesura que la *divisió del treball* creix, *se simplifica* el treball. La capacitat especial de l'obrer es fa inútil. Es transforma en una força productiva simple i monòtona, sense cap elasticitat corporal ni mental. El seu treball esdevé un treball per tothom. Per tant els competidors el pressionen des de totes bandes, i a més cal recordar que com més simple i més fàcil d'aprendre és la feina menor és la seua despesa de producció, el cost d'adquirir-la, i més s'ha de reduir el salari, ja que, com el preu de qualsevol altra mercaderia, el determinen les despeses de producció.

En la mateixa mesura que el treball es fa més poc satisfactori, més repulsiu, creix la competència i el {98} salari baixa. L'obrer cerca de mantindre el nivell del seu salari per un cert treball, amb la realització de més treball, bé en treballar més hores o en lliurar més amb les mateixes hores. Forçat per la necessitat, augmenta encara més els efectes desastrosos de la divisió del treball. El resultat és: com més treballa, menor serà el salari que rebe, i per aquesta simple raó, en la mateixa mesura que entra en la competència entre obrers, els obliga a entrar en competència contra ell, i a oferir-se en les mateixes condicions que ho fa ell, de forma que en darrera instància entra en competència contra ell mateix, com a membre de la classe obrera.

La *maquinària* comporta els mateixos efectes a una escala més gran encara, ja que substitueix l'obrer especialitzat pel no qualificat, l'home per la dona, l'adult pel nen, i quan la maquinària s'hi introdueix de nou, llença als carrers grans masses de treballadors manuals, i a mesura que s'hi desenvolupa més i esdevé més productiva descarta obrers {99} en unes menors quantitats. Hem resumit a grans trets la guerra industrial dels capitalistes entre ells; *aquesta guerra té la peculiaritat que les batalles es guanyen no tant per reclutar un exèrcit d'obrers com en desfer-se'n. Els mariscals de camp, els capitalistes, pugnen entre ells per veure qui descarta un nombre més gran de soldats industrials.*

Els economistes ens diuen i asseguren que l'obrer que ha esdevingut superflu per les màquines troba una *nova* forma d'ocupació.

No gosen de sostindre directament que els mateixos obrers que han sigut acomiadats s'hi col·loquen en noves formes de treball. Els fets criden massa contra aquesta mentida. Sostenen concretament que, *altres sectors de la classe obrera*, és a dir part de la jove generació obrera, que {100} havia d'entrar en les branques industrials desmantellades, trobaran nous mitjans d'ocupació. Naturalment això és una gran satisfacció pels obrers acomiadats. No hi haurà cap mancança de sang explotable fresca pels senyors

capitalistes i els morts soterraran els llurs morts. Sembla més un consol pels propis burgesos que no pas pels propis obrers. Si tota la classe d'obers assalariats fos anihilada per la maquinària, com seria de terrible pel capital que, sense treball assalariat, deixa d'ésser capital!

Assumim, però, que els obrers acomiadats directament per la maquinària i tot el sector de la nova generació que hi esperava una oportunitat d'ocupació, *en troben una de nova*. En troba hom una de nova, amb el mateix pagament? *Això contradiria totes les lleis de l'economia*. Hem vist com la indústria moderna comporta la substitució de les ocupacions més complexes i superiors per les més simples i subordinades.

Com podria llavors una massa obrera, expulsada per la maquinària d'una branca de la indústria, trobar refugi en un altre, si no és *amb un pagament inferior*?

Hom hi ha presentat una excepció, l'obrer que treballa en la fabricació de la pròpia maquinària. Tan bon punt que augmenta i s'amplia la maquinària de la indústria, han de prosperar necessàriament les màquines, i per tant la fabricació de màquines, i també l'ocupació d'obers en la fabricació de màquines, i en aquesta branca de la indústria els obrers són qualificats, fins i tot educats.

D'ençà de l'any 1840 aquesta afirmació que fins i tot abans tan sols era una mitja veritat ha perdut tota versemblança, ja que de fet s'empren les màquines més diverses en la fabricació de màquines en una escala no pas menys àmplia que en la de la fabricació de cotoneries {101}, i l'obrer ocupat en una fàbrica de màquines no pot jugar més que el paper de les màquines més curtes al costat de les més enginyoses.

Però per comptes de l'home acomiadat per la màquina, la fàbrica pot emprar potser tres infants i una dona! I que no hi havia hagut prou amb el salari {102} de l'home pels tres infants i la dona? Que no havia de servir el salari mínim pel manteniment i l'engrandiment de la raça? Què demostren, doncs, aquests benvolgudes sentències burgeses? Res més que ara s'empren quatre vegades més vides obreres que abans, per tal d'aconseguir la manutenció {102} d'una família obrera.

Resumim-ho: *Com més creix el capital productiu, més avança la divisió del treball i l'ús de la maquinària. Com més s'estén la divisió del treball i l'ús de la maquinària, més avança la competència entre els obrers, més disminueix el llur salari {103}*.

I a més també es recluta classe obrera en les *capes superiors de la societat*; una massa de petits industrials i de petits rendistes n'és arrossegada als rengles, i no tindran res més a fer que estirar el braç al costat dels braços dels obrers. Així la predicció dels braços estesos, que demanen una feina, es fa més sòlida, alhora que els propis braços es fan més magres.

Que el petit industrial no pot sobreviure a la lluita {104} que té com a primera condició d'èxit la producció a una escala més gran, és evident, i per tant no cal cap demostració addicional per veure que els petits industrials fan més grans les capes de productors.

Que disminueix l'interès del capital en la mateixa mesura que augmenta el volum i el nombre dels capitals, que el capital creix de forma que el petit rendista ja no pot viure de la seua pensió, i s'ha {105} de llençar a la indústria, que els rengles de petits

industrials esdevenen els {106} candidats per contribuir a l'augment del proletariat, no requereix segurament cap nou argument.

En la mesura que finalment els capitalistes són obligats pels moviments abans descrits a explotar els mitjans de producció gegantins disponibles a una escala més gran, i amb aquest objectiu a posar en marxa totes les fonts del crèdit, en la mateixa mesura augmenten els terratrèmols industrials {107}, dels quals el món comercial tan sols es pot preservar amb el sacrifici d'una part de la riquesa, dels productes i fins i tot de les forces de producció als déus de l'inframón, en una paraula les *crisis* augmenten. Es fan més freqüents i més violentes, si no per cap altra raó, per aquesta de sola, que en la mateixa mesura que creix la massa de productes, i que hi ha la necessitat de creixement dels mercats, el mercat mundial s'encongeix més encara, i menys nous {108} mercats resten per explotar, ja que cada crisi anterior ha sotmés al comerç mundial un mercat sense conquerir o superficialment explotat. El capital no *viu* però tan sols de treball. Com un senyor alhora distingit i bàrbar, arrossega amb ell a la tomba els cossos dels seus esclaus, hecatombes completes d'obriers, que cauen en les crisis. Veiem per tant: *quan el capital creix ràpidament, creix més ràpidament encara la competència entre els obrers, és a dir els mitjans de subsistència i d'ocupació de la classe obrera decreixen encara més ràpidament, però, amb tot, el ràpid creixement del capital és la millor condició pel treball assalariat.* {109}

A la «Neuen Rheinischen Zeitung»:

{1} *encapçalament: *Köln, 4 d'abril* ≤=

{2} *confiar* ≤=

{3} *hi manca: 1848* ≤=

{4} *hi manca: de la mateixa forma* ≤=

{5} *i les condicions camperoles* ≤=

{6} *ací i a continuació: franc* ≤=

{7} *insertat: un determinat temps de treball o per* ≤=

{8} *insertat: unes* ≤=

{9} *burgès* ≤=

{10} *el burgès compra* ≤=

{11} *hi manquen les següents quatre sentències* ≤=

{12} *suma monetària* ≤=

{13} *burgès* ≤=

{14} treball $\leq$

{15} *per comptes* d'ús de la força de treball: treball $\leq$

{16} *insertat*: i - $\leq$

{17} molt $\leq$

{18} *insertat*: altres $\leq$

{19} mercaderia $\leq$

{20} *hi manca*: que hom habitualment denomina el preu del treball $\leq$

{21} burgès $\leq$

{22} esdevé $\leq$

{23} treball $\leq$

{24} *hi manca*: ús de la força de treball, l' $\leq$

{25} *una part* $\leq$

{26} treball $\leq$

{27} *cap part* $\leq$

{28} el $\leq$

{29} *burgès* $\leq$

{30} *burgès, la classe burgesa* $\leq$

{31} classe burgesa $\leq$

{32} treball $\leq$

{33} *encapçalament*: *Köln, 5 d'abril $\leq$

{34} *umgestellt*: des Angebots zum Begehr $\leq$

{35} *fehlt*: an $\leq$

{36} eine $\leq$

{37} *fehlt*: ein $\leq$

{38} el $\leq$

- {39} *ein Absatz* $\leq$
- {40} *Marktpreis* $\leq$
- {41} *als das* $\leq$
- {42} *fehlt*: Verschleiß von $\leq$
- {43} *bestimmte* $\leq$
- {44} *Arbeit* $\leq$
- {45} *Arbeit selbst* $\leq$
- {46} *fehlt*: arbeitsfähigen $\leq$
- {47} *Arbeit* $\leq$
- {48} *vorangestellt*: *Köln, 6. April $\leq$
- {49} *beziehen sich* $\leq$
- {50} *fehlt*: sondern auch aufeinander $\leq$
- {51} *ihre Beziehung zur* $\leq$
- {52} *hier und im folgenden*: Centime $\leq$
- {53} *Arbeit* $\leq$
- {54} *Kapital* $\leq$
- {55} *Lohnarbeit* $\leq$
- {56} *Arbeit* $\leq$
- {57} *um* $\leq$
- {58} *Arbeit* $\leq$
- {59} *Die Lohnarbeit* $\leq$
- {60} *Arbeiterklassen* $\leq$
- {61} *Arbeit* $\leq$
- {62} *vorangestellt*: *Köln, 7. April $\leq$
- {63} *Wachstum* $\leq$

{64} eintauschen $\leq$

{65} Arbeit $\leq$

{66} *fehlt*: reicheren und leichter zu bearbeitenden Bergwerke in $\leq$

{67} (1891) *Druckfehler*: 18. $\leq$

{68} *lautet der Absatz*: Der reelle Arbeitslohn drückt den Preis der Arbeit im Verhältnis zum Preise der übrigen waren aus, der relative Arbeitslohn dagegen den Preis der unmittelbaren Arbeit im Verhältnis zum Preise der aufgehäuften Arbeit, den verhältnismäßigen Wert von Lohnarbeit und Kapital, den wechselseitigen Wert der Kapitalisten und Arbeiter. $\leq$

{69} *fehlt der ganze Absatz* $\leq$

{70} Wert $\leq$

{71} *fehlt*: des $\leq$

{72} *fehlt*: das $\leq$

{73} *in umgekehrtem* $\leq$

{74} *Tauschwert* $\leq$

{75} Arbeit $\leq$

{76} *fehlt*: fremder $\leq$

{77} *fehlt*: auf die Dauer $\leq$

{78} welchen Verhältnissen $\leq$

{79} unmittelbare $\leq$

{80} aufgehäuften $\leq$

{81} Tauschwert $\leq$

{82} *Wachsen* $\leq$

{83} *in umgekehrten* $\leq$

{84} *vorangestellt*: *Köln, 10. April $\leq$

{85} irrtümlich: Kapitalisten, korrigiert nach der Berichtigung in Nr. 270 der "N.Rh.Ztg.", von Engels nicht berücksichtigt. $\leq$

{86} *Kriegswerkzeugen* $\leq$

- {87} sein $\leq$
- {88} Verbesserung in $\leq$
- {89} Baumwolle spinnen $\leq$
- {90} Baumwolle $\leq$
- {91} Baumwolle $\leq$
- {92} *fehlt*: extra $\leq$
- {93} Austausch $\leq$
- {94} Marktpreis $\leq$
- {95} Marche! Marche! $\leq$
- {96} *fehlt*: mehr $\leq$
- {97} die massenhaftere Lieferung für den alten Preis $\leq$
- {98} *fehlt*: der $\leq$
- {99} sie $\leq$
- {100} die $\leq$
- {101} Baumwollgarn $\leq$
- {102} das Salair $\leq$
- {103} *Salair* $\leq$
- {104} Krieg $\leq$
- {105} *fehlt*: muß $\leq$
- {106} der $\leq$
- {107} *fehlt*: industriellen $\leq$
- {108} *fehlt*: neue $\leq$
- {109} *nachgestellt*: (Fortsetzung folgt) *Karl Marx* $\leq$